CZU: 327(4):355.4(470:477)
DOI https://doi.org/10.59295/eciee26.04

EUROPENIZAREA ÎN CONTEXTUL MARILOR CRIZE GLOBALE: UN CONCEPT DEPĂȘIT SAU REINVENTAT?

Marin GHERMAN[5]

https://orcid.org/0009-0000-1196-1542

Recenzent: Liubov Melnychuk, conf. univ. dr., Universitatea "Iuri Fedkovyci" din Cernăuți, Ucraina.

Rezumat*: Studiul analizează actualitatea conceptului de europenizare în contextul marilor crize globale, cu accent pe efectele războiului din Ucraina asupra integrării europene și asupra raportului dintre UE și statele membre. Pornind de la definițiile clasice ale europenizării ca proces de adaptare instituțională și normativă, studiul arată că acest cadru explicativ nu mai poate fi utilizat într-o logică liniară, orientată exclusiv spre convergență. Criza pandemică este abordată ca n moment de tranziție, iar războiul de la frontierele UE este interpretat ca factor care a reconfigurat prioritățile europene. Securitatea, sancțiunile, autonomia strategică deschisă, statul de drept și integritatea informațională devin domenii prin care europenizarea se manifestă într-o formă mai politizată. Concluzia studiului este că europenizarea nu dispare, ci își schimbă mecanismele, devenind un proces tot mai dependent de contextul geopolitic.*

Cuvinte cheie: europenizare; UE; securitate; geopolitică; sancțiuni; stat de drept; integritate informațională

EUROPENIZATION IN THE CONTEXT OF MAJOR GLOBAL CRISES: An Obsolete or a Reinvented Concept?

Abstract: *This study examines the contemporary relevance of the concept of Europeanization in the context of major global crises, with particular attention to the impact of Russia's war against Ukraine on European*

5 lector universitar, doctor în științe politice, Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava, marin.gherman@usm.ro

integration and on the relationship between the EU and its member states. Building on classical definitions of Europeanization as a process of institutional and normative adaptation, the study argues that this framework can no longer be applied through a linear, convergence-oriented lens. The COVID-19 pandemic is treated as a transitional moment, while the war at the EU's borders is interpreted as a factor that reshaped European priorities. Security, sanctions, open strategic autonomy, the rule of law and information integrity have become areas in which Europeanization takes a more politicized and differentiated form. The article concludes that Europeanization has not become obsolete, but has changed its mechanisms and is increasingly shaped by the geopolitical context.

Keywords: Europeanization, European Union, security, geopolitics sanctions, rule of law, information integrity.

Introducere

Conceptul de europenizare a fost, timp de mai multe decenii, una dintre principalele chei de interpretare a raportului dintre integrarea europeană și schimbările produse în interiorul statelor membre. În sens clasic, europenizarea descrie mecanismele prin care normele, regulile, politicile și practicile instituționale asociate UE influențează structurile, procedurile și comportamentele politice de la nivel național. Literatura de specialitate a folosit conceptul pentru a explica adaptarea administrațiilor naționale la acquis, schimbarea politicilor publice și transformarea graduală a reperelor de legitimitate politică [10; 11; 1].

Această perspectivă s-a format într-un context istoric relativ stabil. După încheierea Războiului Rece, integrarea europeană a fost asociată cu extinderea pieței interne, consolidarea instituțiilor comune și transferul normelor democratice către statele aflate în proces de aderare. În acest cadru, convergența părea o așteptare firească: dacă UE produce reguli și standarde, statele membre sau candidate tind să se apropie treptat de acestea prin reforme administrative, ajustări legislative și schimbări de politici publice [8].

Totuși, succesiunea crizelor din ultimele două decenii a modificat atât condițiile integrării, cât și felul în care poate fi înțeleasă europenizarea. Criza financiară, disputele privind migrația, Brexit, pandemia de COVID-19 și, mai ales, războiul declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei au

mutat centrul agendei europene dinspre administrarea normalității spre gestionarea riscurilor strategice. În prezent, europenizarea nu mai poate fi redusă la transpunerea normelor și la armonizarea politicilor sectoriale. Ea include securitate, sancțiuni, politici energetice, autonomie strategică, stat de drept, integritate informațională și capacitatea instituțiilor de a răspunde unor presiuni externe.

Obiectivul acestui studiu este de a reevalua utilitatea conceptului de europenizare în contextul marilor crize globale. Ipoteza de lucru este că europenizarea nu este un concept depășit, dar este un concept care trebuie folosit cu mai multă precauție. În forma sa clasică, el presupunea o direcție dominantă a schimbării, de la nivelul european spre nivelul național, și o așteptare implicită de convergență. În forma actuală, europenizarea este diferențiată și mai puternic influențată de contextul geopolitic.

Metodologia aplicată

Demersul de față este unul calitativ și combină analiza conceptuală cu analiza politicilor publice europene. Alegerea acestei metode este justificată de natura obiectului cercetării: transformarea europenizării nu poate fi observată doar prin indicatori cantitativi, ci trebuie urmărită prin schimbarea limbajului instituțional, a priorităților politice și a mecanismelor prin care UE își exercită influența asupra statelor membre.

Analiza pornește de la literatura de specialitate privind europenizarea, în special de la contribuțiile lui Robert Ladrech, Claudio Radaelli și Tanja Börzel, care au definit europenizarea ca un proces de adaptare a politicilor, instituțiilor și practicilor interne la dinamica integrării europene [10; 11; 1]. În același timp, sunt utilizate contribuții recente despre integrarea europeană în perioade de criză și despre diferențierea în interiorul UE [13; 9].

Sursele instituționale folosite în studiu includ documente ale Consiliului Uniunii Europene, ale Comisiei Europene și ale Serviciului European de Acțiune Externă. Sunt analizate și Busola strategică pentru securitate și apărare, cronologiile și deciziile privind sancțiunile împotriva Rusiei, raportarea Comisiei privind statul de drept, documentele despre autonomia strategică și materialele instituționale referitoare la integritatea informațională și la manipularea informațională străină [3; 4; 5; 6; 7].

Pentru a evita extinderea excesivă a conceptului, articolul folosește trei criterii minimale de identificare a europenizării: existența unui cadru european; transmiterea acestuia către nivelul național prin reguli, coordo-

nare, condiționalitate, resurse sau presiune politică; apariția unei schimbări observabile în instituții, politici publice sau practici politice.

Rezultatele investigației

1. Europenizarea: de la convergență administrativă la adaptare politizată

Un prim rezultat al analizei este că europenizarea rămâne utilă, dar nu mai poate fi citită în termeni strict liniari. În perioada de consolidare a pieței interne și a extinderilor succesive, accentul cădea pe preluarea acquis-ului, pe armonizarea regulilor și pe consolidarea administrațiilor naționale. În această logică, schimbarea era tratată mai ales ca o problemă de capacitate administrativă: instituțiile naționale trebuiau să aplice reguli europene și să reducă diferențele față de standardele comune.

În prezent, multe dintre presiunile europene au o dimensiune politică mult mai vizibilă. Sancțiunile economice produc costuri pentru întreprinderi și consumatori, politicile de securitate cer investiții bugetare, iar mecanismele privind statul de drept pot afecta accesul la resurse europene și reputația internațională a unor guverne. Europenizarea nu mai este doar o chestiune de aplicare tehnică, ci devine un proces de negociere, opoziție, contestare și justificare publică. Claudio Radaelli avertiza încă asupra riscului de extindere conceptuală: dacă orice schimbare politică din Europa este numită europenizare, termenul își pierde valoarea analitică [11]. Această observație este cu atât mai importantă astăzi. Războiul, crizele energetice, dezinformarea și competiția geopolitică schimbă instituțiile și politicile naționale, dar numai o parte dintre aceste schimbări pot fi atribuite direct cadrului european. De aceea, europenizarea trebuie înțeleasă ca un proces de adaptare produsă prin mecanisme europene, nu ca etichetă generală pentru toate transformările din spațiul european.

2. Războiul din Ucraina și virajul geopolitic al integrării europene

Războiul împotriva Ucrainei a funcționat ca un accelerator al schimbării. În câteva săptămâni de la începutul invaziei la scară largă, UE a adoptat Busola strategică pentru securitate și apărare, document care stabilește obiective clare pentru consolidarea capacității de acțiune până în 2030 [5]. Importanța acestui document nu constă doar în inventarierea unor măsuri, ci în semnalul politic pe care îl transmite: UE își asumă tot mai explicit faptul că securitatea nu mai poate fi tratată ca un domeniu marginal al integrării.

În această nouă etapă, europenizarea se manifestă prin extinderea domeniilor în care statele membre sunt chemate să se adapteze. Planificarea apărării, coordonarea achizițiilor, securitatea energetică, protecția infrastructurilor critice și controlul exporturilor devin teme europene. Pentru statele membre, aceasta înseamnă schimbări în prioritățile bugetare, în cooperarea interinstituțională și în modul de definire a interesului național.

Totuși, această adaptare nu este uniformă. Statele membre au tradiții strategice diferite, percepții diferite asupra amenințărilor și raportări diferite la relația transatlantică. Unele susțin aprofundarea cooperării în domeniul apărării, altele preferă menținerea unui rol dominant al NATO sau protejarea unor marje naționale de decizie. Rezultatul este o europenizare diferențiată: presiunea europeană există, dar răspunsurile naționale rămân inegale.

3. Sancțiunile și europenizarea prin folosirea puterii economice

O a doua arenă importantă este cea a sancțiunilor. După februarie 2022, măsurile restrictive împotriva Rusiei au devenit unul dintre principalele instrumente ale acțiunii externe europene. Consiliul UE prezintă o succesiune de pachete de sancțiuni, iar în 2026 instituțiile europene au anunțat noi măsuri restrictive, inclusiv în domeniile energiei, finanțelor și comerțului [6; 7].

Din perspectiva europenizării, sancțiunile sunt relevante nu doar ca decizie la nivel european, ci și ca proces de aplicare la nivel național. Administrațiile statelor membre trebuie să adapteze proceduri vamale, mecanisme de control financiar, reguli pentru companii, sisteme de supraveghere a reexporturilor și cooperare între instituții. Astfel, o decizie europeană de politică externă produce schimbări concrete în administrațiile naționale și în mediul economic intern.

Sancțiunile arată și caracterul politizat al europenizării contemporane. Ele pot genera costuri economice, pot fi contestate de actori politici sau economici și pot deveni subiect de dezbatere publică. Prin urmare, europenizarea nu se produce doar prin consens normativ, ci și prin constrângere, negociere și acceptarea unor costuri. În această logică, UE nu mai este doar un producător de standarde, ci și un actor care folosește instrumente economice pentru obiective strategice.

4. Statul de drept și contestarea normelor comune

O a treia dimensiune a europenizării se referă la statul de drept și la normele democratice. Comisia Europeană publică anual Raportul privind statul de drept, care urmărește evoluții în domenii precum sistemul de justiție, cadrul anticorupție, pluralismul mediatic și echilibrul puterilor în stat [4]. Acest mecanism confirmă faptul că europenizarea nu privește doar politicile economice sau administrative, ci și fundamentele democratice ale guvernării.

În același timp, domeniul statului de drept arată limitele europenizării. Unele guverne acceptă formal standardele europene, dar le interpretează selectiv sau le contestă în numele suveranității naționale. În asemenea situații, europenizarea devine un factor de conflict. Nivelul european produce evaluări, recomandări și uneori condiționalități, însă efectul lor depinde de raportul de forțe din interiorul statelor membre, de mobilizarea societății civile și de capacitatea instituțiilor europene de a lega normele de consecințe reale.

Acest aspect este important în contextul războiului din Ucraina. UE are nevoie de coeziune pentru a adopta măsuri de securitate, sancțiuni și sprijin pentru Ucraina, dar coeziunea este afectată de conflictele politice interne privind valorile comune. De aceea, europenizarea actuală nu mai poate fi înțeleasă ca o simplă apropiere de un model comun, ci ca o luptă politică pentru definirea sensului valorilor europene.

5. Integritatea informațională: de la comunicare publică la securitate democratică

O evoluție importantă, legată direct de marile crize globale, este transformarea integrității informaționale într-o problemă europeană de securitate. Serviciul European de Acțiune Externă tratează manipularea și ingerința informațională străină, cunoscută prin acronimul FIMI, ca amenințare la adresa valorilor, procedurilor politice și securității UE [7]. Această abordare arată că spațiul informațional nu mai este privit doar ca un domeniu al comunicării publice, ci și ca parte a rezistenței democratice.

Din punct de vedere al europenizării, această schimbare creează un nou câmp de adaptare. Statele membre sunt încurajate să își dezvolte capacități de analiză, comunicare strategică, educație media, cooperare instituțională și răspuns rapid la campanii coordonate de manipulare. UE oferă concepte, rapoarte, bune practici și rețele de cooperare, iar instituțiile naționale sunt nevoite să își adapteze instrumentele.

Această dimensiune este importantă și pentru relația dintre europeni-

zare și democrație. Dacă pluralismul mediatic este slăbit, dacă instituțiile nu comunică transparent sau dacă spațiul public este dominat de neîncredere, mecanismele europene de rezistență informațională devin mai greu de aplicat. Astfel, integritatea informațională leagă europenizarea de calitatea instituțiilor democratice interne.

6. Autonomia strategică deschisă și securitatea economică

O altă schimbare semnificativă privește raportul dintre economie și securitate. În documentele Comisiei Europene, autonomia strategică este prezentată ca o orientare care combină deschiderea comercială cu rezistența economiei europene, competitivitatea și capacitatea de a acționa într-un mediu internațional mai dur [3]. Termenul nu trebuie înțeles ca izolare economică, ci ca încercare de a reduce dependențele critice și de a apăra interesele europene fără abandonarea comerțului deschis.

Războiul din Ucraina a accelerat această interpretare. Energia, infrastructurile, tehnologiile critice, materiile prime și lanțurile de aprovizionare au devenit teme de securitate. Pentru statele membre, europenizarea se manifestă prin ajustarea politicilor industriale, prin participarea la proiecte comune, prin controale asupra exporturilor sensibile și prin acceptarea unei coordonări mai strânse în domenii care altădată erau tratate ca politici economice obișnuite.

Prin urmare, autonomia strategică leagă europenizarea de capacitatea UE de a acționa într-o lume mai competitivă. Ea nu înlocuiește piața internă, dar îi adaugă o dimensiune strategică. Acest lucru schimbă și modul în care statele membre percep integrarea: UE nu mai este doar un spațiu al regulilor comune, ci și un cadru de protecție și acțiune colectivă.

7. O europenizare reconfigurată

Pe baza acestor observații, europenizarea poate fi descrisă prin patru trăsături. În primul rând, este o europenizare politizată. Deciziile europene produc costuri vizibile, redistribuie resurse și intră în competiția politică internă. În al doilea rând, este o europenizare diferențiată. Statele membre se adaptează în ritmuri diferite și uneori aleg forme selective de participare.

În al treilea rând, europenizarea este tot mai dependentă de contextul geopolitic. Războiul, instabilitatea regională, competiția dintre marii actori și presiunile asupra spațiului informațional influențează direcția schimbării europene. În al patrulea rând, europenizarea devine un proces de construire

a capacității de acțiune. UE nu mai produce doar norme, ci și instrumente: sancțiuni, cadre de securitate, mecanisme de monitorizare a statului de drept, politici de integritate informațională și orientări pentru securitatea economică.

Acest model permite păstrarea conceptului de europenizare, dar cu o schimbare de accent. Nu mai este vorba doar despre felul în care UE schimbă statele membre sau candidate prin reguli, ci și despre felul în care statele și instituțiile europene se adaptează împreună la un mediu internațional mai instabil.

Concluzii

Întrebarea dacă europenizarea este un concept depășit sau reinventat poate primi un răspuns nuanțat. Conceptul nu dispare, dar trebuie folosit într-o formă mai atentă la crize, securitate, contestare politică și diferențe naționale. În forma sa clasică, europenizarea a fost utilă pentru analiza adaptării la acquis, a convergenței instituționale și a schimbării administrative. În contextul actual, ea trebuie extinsă spre domenii care anterior păreau secundare: securitate, sancțiuni, integritate informațională, autonomie strategică și stat de drept.

Analiza a arătat că războiul din Ucraina a reconfigurat agenda europeană și a adus securitatea în centrul proceselor de adaptare. Sancțiunile au demonstrat că UE poate folosi instrumente economice pentru obiective geopolitice, dar și că aplicarea lor depinde de capacitatea administrativă și de voința politică a statelor membre. Mecanismele privind statul de drept și integritatea informațională arată, la rândul lor, că europenizarea se desfășoară astăzi într-un spațiu mai conflictual, în care normele comune sunt apărate, negociate sau contestate.

Prin urmare, europenizarea rămâne un concept analitic util, dar numai dacă este desprinsă de așteptarea unei convergențe uniforme și liniare. Ea trebuie înțeleasă ca adaptare politizată, diferențiată și dependentă de contextul geopolitic. În această formă, europenizarea nu mai explică doar adaptare administrativă a statelor europene, ci și reconfigurarea instituțională și strategică a UE într-o Europă marcată de război, insecuritate și competiție pentru legitimitate.

Referințe bibliografice

1. Börzel, Tanja A., Risse, Thomas, *When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change*, în „European Integration online Papers", 2000, Vol. 4, nr. 15 – acces 01.04.2026.
2. Börzel, Tanja A., *European Integration and the War in Ukraine: Just Another Crisis?*, în „Journal of Common Market Studies", 2023, Vol. 61, pp. 14-30.
3. Comisia Europeană, *Trade Policy Review – An Open*, *Sustainable and Assertive Trade Policy*, COM(2021) 66 final, Bruxelles, 18.02.2021, https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6308-2021-INIT/en/pdf – acces 25.04.2026.
4. Comisia Europeană, *2025 Rule of Law Report – The rule of law situation in the European Union*, COM(2025) 900 final, Bruxelles, 8.07.2025, https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en – acces 25.04.2026.
5. Comisia Europeană, *EU adopts 20th package of sanctions against Russia*, 23.04.2026, https://finance.ec.europa.eu/news/eu-adopts-20th-package-sanctions-against-russia-2026-04-23_en – acces 25.04.2026.
6. Consiliul Uniunii Europene, *A Strategic Compass for Security and Defence*, Bruxelles, 2022, https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf – acces 25.04.2026.
7. Consiliul Uniunii Europene, *Timeline – EU sanctions against Russia, 2026*, https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/timeline-sanctions-against-russia/ – acces 25.04.2026.
8. EEAS, *Information Integrity and Countering Foreign Information Manipulation & Interference (FIMI), 2026*, https://www.eeas.europa.eu/eeas/information-integrity-and-countering-foreign-information-manipulation-interference-fimi_en – acces 25.04.2026.
9. Featherstone, Kevin; Radaelli, Claudio M. (eds.), *The Politics of Europeanization*, Oxford: Oxford University Press, 2003.
10. Håkansson, Calle, *Von der Leyen's Geopolitical Commission: Vindicated by Events?*, în „European Policy Analysis", 2024:7epa, Swedish Institute for European Policy Studies, martie 2024, https://sieps.se/media/2uapy21y/2024_7epa.pdf – acces 25.04.2026.
11. Ladrech, Robert, *Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France*, în „Journal of Common Market Studies", 1994, Vol. 32, nr. 1, pp. 69-88.
12. Leuffen, Dirk; Rittberger, Berthold; Schimmelfennig, Frank, *Integration and Differentiation in the European Union: Theory and Policies*, Cham: Palgrave Macmillan, 2022.

13. Radaelli, Claudio M., *Whither Europeanization? Concept Stretching and Substantive Change*, în „European Integration online Papers", 2000, Vol. 4, nr. 8, https://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-008.pdf – acces 25.04.2026.
14. Schimmelfennig, Frank, *European integration (theory) in times of crisis. A comparison of the euro and Schengen crises*, în „Journal of European Public Policy", 2018, Vol. 25, nr. 7, pp. 969-989.

Date despre autor

Marin Gherman este doctor în științe politice, lector la Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava (România), Departamentul de Științe Umane și Social-Politice, director al Institutului de Studii Politice și Capital Social din Cernăuți (Ucraina). Membru al consiliului științific al rețelei internaționale Erasmus Expertise (Paris). Redactor-șef al revistei ICR „Glasul Bucovinei" (Cernăuți-București). Predă cursuri de comunicare politică, analiza conflictelor internaționale, metodologii în studiul științelor politice, guvernanță internațională și regio